

θην ὁ θυμὸς τῆς, καὶ ἔτρων, καὶ ἄφηνεν. Θεωρῶντα ἕνας πατάς τὴν ζῆμιαν ὅπου ἐπολόμαν τὴν πολλήν, ἐπῆγε νὰ τὴν καταραθῆι, καὶ γροῖκα θαῦμα τὸ ἐγίνην! ἔκαταράθην τὴν, καὶ ἤρτεν ἕναν κοπάδι ἀκριδα καὶ ἔπεσεν ἐπάνω τῶν, καὶ τόσον τὸν ἐστενοκοπίσαν καὶ ἀπόθανεν, πρὶν νὰ ἔλθῃ ἡ ρήγαινα. Καὶ ὅσον ἦλθεν, ἐπάντισεν δύο χρόνους καὶ μεν λιτανεῖες καὶ ἐλεημοσύνης καὶ παρακάλους ἐσῆγκωσέν τὴν ὁ Θεὸς ἀπὸ τὸ νησίν.

(ΛΕΟΝΤΙΟΣ ΜΑΧΑΙΡΑΣ—Κύπρος 15ος αἰ.)

22

*Ἐτσι κλαίοντας οἱ δυστυχημένοι, ἀφήσαμε τὰ περιβόλιμας καὶ τὸ τίποτές μας καὶ δὲν ἐπήραμε ἄλλο, πορὰ τὰ θρέματά μας, ἤγουν τὰ ζῶα μας, καὶ ἤλθαμε καὶ ἐπεράσαμε εἰς τὴν Πελοπόννησο, ὅπου ὁ τοῦρκος ἀκόμη δὲν τὴν εἶχε, καὶ ἤρθαμε εἰς τὴν Ἀρκαδίαν καὶ ἠύραμεν ἕνα χαρτί σταλμένο ἀπὸ τὴ Ζάκυνθο ἀπὸ τὸν Ποτέστα, ὅπου ὄριζε καὶ ἔλεγε, πῶς ὅποιος θέλει νὰ ἔλθῃ ν' ἀμπιτάρει εἰς τοῦτο τὸ νησί τῆς Ζουακύνθου καὶ φεουδάρει ὅσον τόπο θέλει καὶ νὰ τὸν γράφωμε ἄρχοντα.

(Κ. ΘΕΟΔΟΣΗΣ, 15ος αἰ.)

23

Μετὰ ταῦτα οἱ τοῦ διαβόλου ἐργάται τί κάμνουν; ὡσάν εἶδαν καὶ κοπιάζαν εὐκαιρα, εὐόναξαν πλῆθος φρυγάνων ξύλα καὶ ἐγέμισαν τὴν ἐκκλησία, (τὸ ὅποιον εἶδεν ἡ δεκάτη ἡμέρα τοῦ Αὐγούστου καὶ ἐτρόμαξεν), ἀνάπτουν φωτιά εἰς τὰ φρύγανα, διὰ νὰ ἀναλύσει τὸ μάλαμα νὰ τὸ πάρουν.

(Κ. ΘΕΟΔΟΣΗΣ 15ος αἰ.)

24

Καὶ μὴ θαυροκομήσει τινὰς ἂν ἐκεῖνα, πού εἰς πολλοὺς χρόνους καὶ καιροὺς, μετὰ πολὺν κόπο καὶ καλοὺς διδασκάλους μετὰ βίας μαθαίνονται, τώρα νὰ τὰ δλέπουν εἰς τέτοιαν γλώσσα κοινὴ, ὅπου καὶ οἱ γυναῖκες σχεδὸν νὰ τὴν γροικοῦν. "Ὅτι καὶ διὰ τοῦτο οἱ νέοι θέλουν ἀφήσει νὰ μὴ ἐν σπουδάζουν στὰ μαθήματα τὰ ἑλληνικά, ἀλλὰ μάλιστα τούτῃ θέλει εἶσται ἀρχὴ καλὴ νὰ παρακινήθουν καὶ νὰ πάρουν πόθον νὰ μάθουν ἐκεῖνα ποῦναι θαυότερα καὶ ποχίζονται μετὰ μὴ μὴ σπουδῆ. Ἐπειδὴ χωρὶς διδάσκαλον ἀπατὸς τοῦ τινὰς εἰς ὀλίγον θέλει μάθει νὰ κλίνει τὰ μέρη τοῦ λόγου καὶ θέλει ξεῦρει νὰ κανονίζει καὶ νὰ τεχνολογᾷ καὶ τ' ἄλλα ὡσάν νὰ εἶναι γραμμένα.

(Ν. ΣΟΦΙΑΝΟΣ, 16ος αἰ.)

25

Περνώντας δύο ἡμέρες, ἤρθασι στὸ Γαλαξειδί γράμματα ἀπὸ τὸν μπέη, τὸ πῶς τοὺς συμπαθαί, καὶ νὰ ἔρθουσι στὸ Σάλωνα οἱ κεφαλᾶδες γιὰ νὰ εἰποῦσι στὸ μπέη τὸ πῶς ἐγίνηκε αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, καὶ νὰ μὴν ἔχουνε κανένα φόβο, καὶ τοὺς ἔβαλλε ἕρκο τὸ σπαθί καὶ τὸ κεφάλι του. (...) Ἀκούσατε γοῦν τὸ τρομερὸ γέλασμα (...) Καὶ ἐκεῖ μετὰ τὰ σπαθία τοὺς ἐσφάξαι ὄλους, ὀδοῖντα χωρὶς νὰ λείπει κανένας.

(ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΟΥ ΓΑΛΑΞΕΙΔΙΟΥ, 17ος αἰ.)

26

Διὰ ποῖα πρῶτα νὰ κλαῦσω καὶ διὰ ποῖα νὰ θρηνησῶ ἐκ μέσης μου ψυχῆς καὶ καρδίας, καὶ νὰ κλάψω ἀπαρηγόρητα καὶ ἀκατάπευστα, διότι πλέον τὴν πατρίδα μου δὲν τὴν θέλω ἰδεῖ. Καὶ αὐτοῦ ἐπάνου εἰς μίαν στιγμὴν ἔλα τὰ ἐστερήθηκα καὶ εἶμαι ἀπὸ τοὺς πένθητας ἐβδομηκοντάκις ἐπιτὰ χειρότερα. Ἄραγε εἰς ποῖον γέροντο νὰ πάγω νὰ γερμησῶ ἢ εἰς ποῖον ποτάμι νὰ πνιγῶ; Ὡ γῆ, καὶ ἀνοῖξε ἀπὸ τοὺς τάφους κανένα, καὶ δέξε με τὸ γληγορότερον, διὰ νὰ ἐλευθερωθῶ ἀπὸ τὰ πάντα ὄλα. Ὡ θάνατε, καὶ ποῦ εἶσαι. Καλὸς ἦσουν τώρα διὰ ἐμένα. Φεῦ, παπαί, θαθεῖ, οὐαί, ἀλ-

λοῖμονον, ἀλλοῖμονον εἰς ἐμένα τὸν μοναχὸν καὶ ξένον.

Καὶ τίς νὰ με παρηγορήσει; Οὐδὲ εἰς! Ἀλλὰ κἂν ἐσεῖς ἔσυνά, ξύλα, πέτρες, λιθάρια, ποτάμια, κάμποι, παραλοῦλουδα, θάλασσες, ἔρπετα, τετράποδα, θηρία καὶ πάντα τὸ ἐν τῇ γῇ ἔλατε κἂν τούτῃ τὴν ὥραν, παρηγορησατέ με τὸν ξένον εἰς τὴν ξένην...

(ΠΑΠΑ - ΣΥΝΑΔΗΝΟΣ, ΣΕΡΡΑΙΟΣ 17ος αἰ.)

27

Τὸ ἄθλιον ἐκεῖνο τῶν γεωργῶν καὶ βοσκῶν στράτευμα μετὰ τὸν ψευδοστρατολόγον στρατηγὸν τοῦ ἐφῶναξαν τὸ «κύριε ἐλέησον» καὶ «χαράττι χαράττιζόπουλο» καὶ «ἀναζοῦλι ἀναζοῦλοπούλου».

(ΧΡΟΝΙΚΟ ΣΚΥΛΟΦΙΛΟΣΟΦΟΥ 17ος αἰ.)

28

...Καὶ ἐκεῖ ἄρχισαν νὰ μαζώνουν ξύλα περισσὰ σωριάζοντας τὰ διὰ νὰ κάψουν τὰ σπιτία τῶν ἀρχόντων, καὶ ἐτὶ ἐπῆγαν νὰ δώσουν ἀρχὴ εἰς τὸ σπιτί τοῦ Σ. Δὲ Σύλλα Σιγούρου διὰ νὰ τὸ κάψουν μετὰ ὅλην τὴν φαμελίαν τὴν ὥραν ἐκείνην, ἀμὴ ὁ νοικοκύρης ἐκεῖ δὲν ἦτον καὶ δλέπωντας τὰ παιδιὰ του καὶ ἡ ἐπιλοπὴ του φαμελία ὅπου ἦσαν μέσσα, τοὺς ἔπιασε ἡ τρομάρια καὶ ἀρχηνίσανε τὲς φωνὲς συντροφιασμένες μετὰ τὸ κλάψιμο εἰς τρόπον ὅπου τὴν καρδίαν τῶν ἀνθρώπων ἐρραίζαν τὴν ὥραν ἐκείνην καὶ εἰς σὲ λύπησιν μεγάλην τὸν ἔφερναν.

(ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΟΥΜΑΚΗΣ, Τὸ βριμπέλιο τῶν Ποπολάρων, 17ος αἰ.)

29

Ἐρχόμενος καθάλαρξος ἐγὼ Ἰερόθεος Ἀβάτιος ἀπὸ τῆς Σείσια εἰς τὸν Ἐλεῖο, τὴν ἄνωθεν ἡμέρα καὶ ὥρα τοῦ 1637, ἀντάμα μετὰ ἕνα διάκο καὶ ἀπερνώντας τὴν ὄρυση, λεγόμενη Κανάλι, εἰς τὸν Ἐλεῖο, ἤλθαμε κοντὰ εἰς τὸ Βαρυκό, στὸ στένωμα τῶν δένδρων. Καὶ ἐξάφνου ἐκεῖ σεισμὸς ἐγινε μετὰ βοῆ, μέγας καὶ φοβερός, ὅπου ἀπὸ τὸ δουνοῦ ἐγκρεμνίζονταν πέτρες μεγάλες μετὰ πολὺ συντριβὴ καὶ χαλασμό, χαλώντας σπιτία ὅθεν ἀπερνούσανε καὶ τόπους τῶν ὑποστατικῶν, σκοτώνοντας τὰ ζῶα ὅπου ἔβοσκαν εἰς τὲς πλαγιὰς.

Καὶ εὐρισκόμενος τρομασμένος εἰς τ' ἄλογο ἐπάνου μετὰ βίας ἐξεπέξευσα, ὡς ἠδυνήθηκα, παρευθεῖς. Καὶ ἀφόντις ἐξεπέξευσα, δὲν ἐδυνόμουν νὰ περπατήσω, ἀμύνοντάς με ἢ γῆ ἀπὸ τὸ σεισμὸ ἀπ' ἐδῶ κι' ἐκεῖ, περιπλεκόμενος ἀπὸ τὲς πέτρες, ὅπου ἐγκρεμνίζονταν ἀπὸ τὰ κλισίματα τῶν ὑποστατικῶν. Καὶ ἀγκαλιάζοντας ἕνα δένδρο, διὰ νὰ σταθῶ, μετὰ ἐκτυπούσαν αἱ πέτρες στὰ ποδάρια ὅπου ἐσαλεύονταν δυνατὰ ὡστε ὅπου, ὡς ἠμπόρεσα, ἐκάθισα χαμαί, ἀνασηκωνοντας τὴν κεφαλὴ μου νὰ ἰδῶ τὸ σπιτία τοῦ θεοῦ μου, κυρίου Δανιήλου Ἀδατίου, μετὰ τὰ ἄλλα τῶν γειτόνων του.

"Ὅλα τὰ εἶδα γκρεμισμένα, ἀκούοντας φωνὲς θλιθεῖς καὶ θρῆνο τῶν ἀνθρώπων ὀλοῦθεν, ὅθεν ἦταν τὰ χωρία δλέποντας εἰς τοὺς τόπους ἐκείνους ὡσάν σὺννεφα τὸν κορνιαχτὸ τῶν ἐγκρεμισμένων σπιτιῶν.

(ΓΕΡΟΘΕΟΣ Ο ΚΕΦΑΛΑΗΝ, 17ος αἰ.)

30

Καὶ ἀπ' ἐκεῖθεν ἐπεράσαμε τὲς Ἄμμες ἀπὸ τὸ περιγιάλι καὶ ἤλθαμε στὴν Κοσιμία, καὶ φθάνοντας ἐπάνου ἀπὸ τῆς Σείσια, εἰς τὴν στράτα τοῦ Κάστρου, ἐξανασάναμε ἐκεῖ ὄλογο καὶ ἐκεῖ ἐγινε τοιαύτης λογῆς σεισμὸς μέγας, ὅπου ὡσάν βροντὴ ἀκούσαμε τὴ βοῆ του, κινημένος κάτω ἀπὸ τὴ θάλασσα, ὅπου ἦτον μακριὰ ἀπὸ τὴν στράτα ἕως ἑνὸς μίλι. Καὶ τόσος ἦτον δυνατὸς καὶ πολὺς, ὅπου, περμένον εἰς τὴ γῆ, μᾶς ἐπέτα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἀπὸ τὴν πᾶλλῃ του ἀνὰ βραση, ταρεχὴ καὶ σάλουση, ὅπου ἔσειε τὴ γῆ καὶ τὴν ἀνὰ βραση, ὡσάν νὰ ἤθελε νὰ τὴ βυθίσει.

Καὶ ἀφόντις ἔπαυσε, ὅπου ἐκράτησε ἕως μισὸ τοῦ